

SEBEREFLEXE V PRÁCI UČITELE

6. Seminář TMV

Mgr. Kateřina Lojdová, Ph.D.

- *'It is not sufficient simply to have an experience in order to learn. Without reflecting upon this experience it may quickly be forgotten, or its learning potential lost.'* (Gibbs 1988)

SEBEREFLEXE UČITELOVA PŮSOBENÍ

- **Sebereflexe:** uvažování o sobě, které by mělo vést k hlubšímu sebepoznání

Sebereflexe je:

- předpoklad řešení problémových pedagogických situací
- jedna z klíčových pedagogických kompetencí
- součást profesního rozvoje učitele

NÁSTROJE SEBEREFLEXE

- psaná seberefektivní výpověď (popis, analýza, interpretace)
- učitelův deník
- videozáznam hodiny
- zpětná vazba od kolegy (hospitace)
- zpětná vazba od žáků

CO POTŘEBUJEME UMĚT K SEBEREFLEXI:

- vnímat, popisovat a hodnotit své myšlení, postoje, emoce, způsoby jednání
- stanovit si jasný cíl a vytvořit soubor kritérií hodnocení
- používat řadu sebereflektivních technik
- klást si sebereflektivní otázky
- nalézat odpovědi
- srovnávat stav aktuálního „já“ s ideálním a požadovaným „já“
- odhalovat pravé příčiny sledovaných jevů
- vyvozovat závěry pro své zdokonalování

PŘÍKLADY SEBEREFLEKTIVNÍCH OTÁZEK

1. Stačím pozorně sledovat práci žáků v hodině a poskytnu pomoc těm, kteří to potřebují?
2. Umím rozeznat, co žáky nejvíce baví a proč, zda dosahují úspěchů, nebo zda prožívají neúspěch?
3. Co mi pomáhá při navazování kontaktu se žáky?
4. Umím vytvořit strukturu vyučovací hodiny? Mají moje hodiny spád a dynamiku?
5. Umím sledovat projevy nepozornosti a nekázně žáků a nacházet jejich příčiny?

KATEGORIZACE SEBEREFLEKTIVNÍCH OTÁZEK

1. **Popisné otázky** si učitel klade o učivu, žácích, metodách, způsobech jednání v pedagogických situacích, svých emocionálních prožitcích.
2. **Hodnotící otázky** se týkají názorů, postojů, způsobech jednání ve vyučovací hodině.
3. **Kauzální otázky** směřují k odhalení příčin a zdrojů postojů a způsobů jednání (proč).
4. **Rozhodovací otázky** vedou ke změně postupů, způsobů jednání (jak).

MODEL SEBEREFLEXE (MOON)

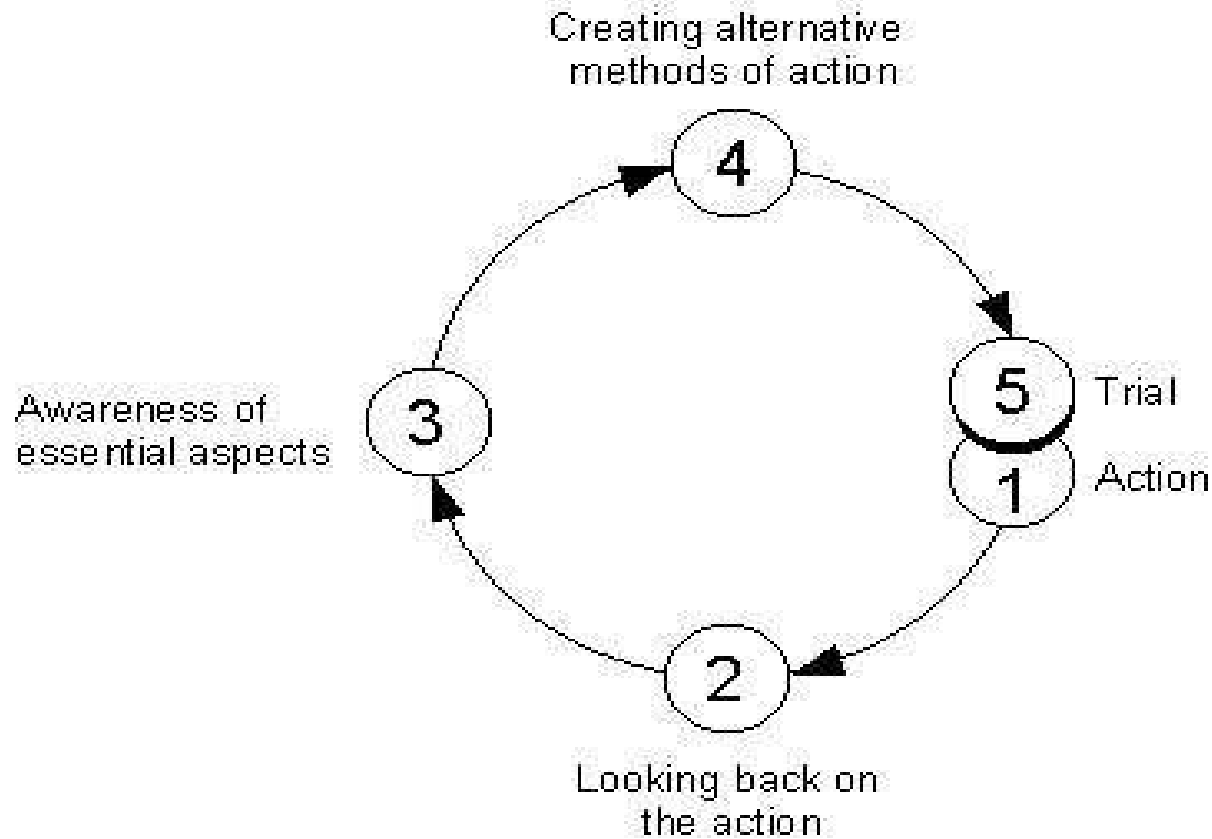
- **Popis:** Co se stalo?
- **Pocity:** Jak ses cítil?
- **Evaluaace:** Co bylo dobré a co špatné?
- **Analýza:** Z jakého důvodu se to odehrálo? Jaká byly příčiny...?
- **Obecné závěry:** Co to znamená?
- **Specifické závěry:** Co to znamená pro tebe?
- **Osobní akční plán:** Co budeš dělat příště v podobné situaci?

MODEL SEBEREFLEXE

- Kothagen: ALACT model

REFLEKTIVNÍ PSANÍ

- Učíme se pomocí reflexe minulých událostí
- Můžeme reflektovat to, co se zdařilo či pokazilo a proč, co je potřeba udělat příště jinak, jak změnit kontext situace atd.
- Reflektivní psaní představuje jeden ze způsobů reflektivního učení.

CVIČENÍ: ÚROVNĚ REFLEXE

- Text „V parku“ 1 – 4

V HLOUBCE REFLEXE EXISTUJÍ TYTO POSUNY:

- od popisu po reflektivní záznam;
- od žádných otázek přes otázky po odpovědi na otázky;
- identifikace a postupně efektivnější zacházení s vlivem emocí;
- v „odstupu od události“;
- v sebetázání, zpochybňování vlastních myšlenek;
- v rozpoznání důležitosti předchozí zkušenosti;
- v braní v úvahu názorů ostatních lidí
- směrem k metakognici – přezkoumávání vlastních reflektivních procesů

OTÁZKY

- 1) Co je sebereflexe a jakou roli hraje v učení se ze zkušenosti?
- 2) Proč je dovednost sebereflexe důležitá v práci učitele?
- 3) Vysvětlete Korthagenův model reflexe.
- 4) Jaké úrovně může mít seberefektivní výpověď podle Moon?
- 5) Jaké jsou znaky hloubkového seberefektivního záznamu?

